

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Eli Heimans in het Algemeen Handelsblad

Coèsèl, M.

Publication date

2013

Document Version

Final published version

Published in

Heimans en Thijssse Nieuwsbrief

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Coèsèl, M. (2013). Eli Heimans in het Algemeen Handelsblad. *Heimans en Thijssse Nieuwsbrief*, 45, 2-3.

<http://www.heimansenthijsssestichting.nl/nieuwsbrieven/pdf/HTnieuwsbrief45.pdf>

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Heimans en Thijsse

Nieuwsbrief

Mededelingenblad van de Heimans en Thijsse Stichting nummer 45 december 2013

Redactie Lydia Haafkens en Eddy van der Maarel

Documentatie van

- natuurbeleving
- natuurstudie
- natuurbehoud
- natuureducatie

Heimans en Thijsse Nieuwsbrief

Maarten Smies

Eli Heimans in het Algemeen Handelsblad

In de vorige Nieuwsbrief werd gewag gemaakt van twee stukjes die Eli Heimans als jong onderwijzer in het Algemeen Handelsblad had geschreven onder het pseudoniem O.P. Recht. Het laatste verscheen in de krant van 26 maart 1893. O.P. Recht hield het daarna voor gezien, maar de echte naam van Heimans viel steeds vaker in het Handelsblad, zo blijkt uit onderzoek aan historische kranten via het internet.

Op zondag 19 november 1893 werd verslag gedaan van een lezing die hij had gehouden voor de afdeling Amsterdam II van het Nederlands Onderwijzers Genootschap. Heimans had dat jaar carrière gemaakt. Hij was opgeklommen tot hoofd van de nieuw-opgerichte Planciussschool in de Amsterdamse Haarlemmerbuurt. Door zijn ervaringen in het onderwijs en door bestudering van de nieuwste pedagogische werken, uit binnen- en buitenland, had hij zijn ideeën over onderwijsvernieuwing verder ontwikkeld. In zijn lezing pleitte hij ervoor de leerlingen niet langer een hutsput aan onsamenhangende feiten aan te bieden, maar het onderwijs in taal, rekenen, aardrijkskunde, geschiedenis en natuurkunde op een natuurlijke wijze met elkaar te combineren. Zijn belangwekkende lezing verscheen nog diezelfde maand in druk bij uitgeverij H.J.W. Becht, onder de wijdlopige titel “*De concentratie der leervakken op de lagere school in verband met de kennis der omgeving en de zedelijke opvoeding*”.

Een half jaar eerder had Heimans zijn boekje ‘*De levende natuur*’ gepubliceerd, een originele lesmethode voor het natuuronderwijs op de lagere school, waarmee hij de aandacht had getrokken van zijn collega Jac.P. Thijsse. Nadat beide mannen persoonlijk met elkaar hadden kennisgemaakt, namen zij het besluit om samen een reeks eenvoudige boekjes te gaan schrijven over het leven van gewone, inheemse planten en dieren.

Dat de vier jaar oudere Heimans in die tijd al uitgewerkte ideeën had op het gebied van natuureducatie blijkt onder meer uit een stuk in het Algemeen Handelsblad van 23 mei 1894. Het is een verslag van de lezing die

Heimans enkele dagen daarvoor in Den Haag had gehouden tijdens een bijeenkomst in het kader van het Nederlands Onderwijzers Genootschap. In zijn lezing formuleerde Heimans aan de hand van negen stellingen hoe het onderwijs in de natuurlijke historie het best gegeven zou kunnen worden. Geen verhalen over afzonderlijke planten en dieren, maar lessen aan de hand van kleine levensgemeenschappen, een dijkberm, een sloot, een weide of een ander stukje natuur in de buurt van de school. Uit het artikel blijkt dat sommige van de toehoorders vonden dat Heimans met zijn methode wel ver ging en te veel van de kinderen én – niet in de laatste plaats – van de onderwijzers vergde.

Heimans en Thijssen lieten zich door zulke kritische geluiden niet uit het veld slaan. Begin november 1894 verscheen “*Langs dijken en wegen*”, het eerste deeltje van de reeks “*Van vlinders, bloemen en vogels*”. Het werd enkele maanden later gevolgd door “*In sloot en plas*” en vele andere publicaties die, zoals door Fop I. Brouwer voortreffelijk is beschreven, de aanzet vormden tot de opbloei van de belangstelling voor de natuur en voor natuurstudie in Nederland rond 1900.

Fop I. Brouwer. Leven en werken van E. Heimans. Proefschrift Universiteit van Amsterdam/Groningen, Wolters, 1958.

Marga Coesèl

Documentatie van

- natuurbeleving
- natuurstudie
- natuurbehoud
- natuureducatie